

Šiame numeryje:

Atsitvėrę nepraturtėsime.

Poezijos šventė Chicagoje: Maironis ir Brazdžionis poezijos dienoje ir Brazdžionio sukaktuvinis rečitalis.

Rūtos Klevos Vidžiūnienės novelė, laimėjusi Aloyzo Barono vardo novelės konkursą.

Juozo Yludio eilėraščiai.

Nauji leidiniai

Kertinė Parasė

Atsitvėrę nepraturtėsime

Kai kalbame apie mūsų kultūrinį gyvenimą, argi tuo suprantame tik lietuviškos visuomenės ribose vykstančias apraškas? Pavyzdžiui Chicagoje, ar operą matome ir girdime tik Marijos mokyklos scenoje; ar paveikslais gėrimės tik Ciurlonio galerijoje, Jaunimo centre, ir dar šiaurinėje „Galerijoje“ mieste, ar dainos, žodžio meno, mokslinių paskaitų klausomės tik Jaunimo centre; ar nuograibų ir pavyzdžių iš mokslo ir kūrybos pasaulio kas šeštadienį atneša tik laiškanėšys, o knygų pirkti važiuojam tik į „Draugą“, kur mus ne tik maloniai priima, bet dar ir paskardena kaip kultūros vertintojus? Visa tai, kas klausimo forma išskaičiuota, labai reikalinga, ir tuo remiasi mūsų bendras gyvenimas. Bet ar mokam savo patį samonėje nenubėžti dirbtinių atitvėrimų tarp šito „savo“ kultūrinio gyvenimo ir jį supančios platesnės aplinkos?

Ar jau visi iš mūsų esame pajutę, kad ne kultūriniai primityvijos Amerikoje gyvename (gerai, kad šis taip artimas mūsų širdžiai mitas jau hlesta), bet, kad pavyzdžiui, tokioje Chicagoje, gyvename viename iš pasaulio kultūros centrų? Štai Chicago simfoninis orkestras šiuo metu laikomas geriausiu visame pasaulyje — o tai neatitinka vien tik gabių dirigentų dėka, reikia aplamai gerai išprususios muzikinės aplinkos. Chicago Lyric opera yra irgi pirmoje visos Amerikos operų trijulėje. Chicago Meno instituto nuosavybėje yra ne tik El Greco ir Rembrandto kūrinių, bet taip pat yra ir svarbiausias prancūzų impresionistų kūrinių rinkinys po Paryžiaus Jeu de Paume muziejaus. Štai Louvre parduodamoji knygoje, rašant apie Seurat, apgailestaujama, kad šio menininko pagrindinis kūrinys „Sėkmadienio popietis La Grande Jatte saloje“ esąs Chicagoje, o ne Paryžiuje — mes, aišku, europiečių širdgėla čia nesidalinam. Gamtos muziejus Field Museum of Natural History visame kra-

te neturi sau lygaus — pvz. naujai įrengtas Šiaurės Vakarų Amerikos ir esimų kultūros rinkinys lyginasi tik su Britų Kolumbijos universiteto antropologijos muziejaus rinkiniu Kanadoje. University of Chicago Oriental Institute yra vienas iš pagrindinių Artimųjų Rytų archeologijos tyrinėjimų centrų — šiame institute sudaromas pirmasis asyrų kalbos žodynas (jis bus viso pasaulio turtas). Čia kalbėjome apie Chicago, bet kiti Amerikos vietovių lietuvių parinktų panašių pastabų ir apie savo miestus.

Žinoma, visa tai galim laikyti svetima. Bet ar nereikėtų ir pasiklausti: ar toks nesamoningas jausminis atsivėrimas nėra iš esmės savęs nusiskriaudimas ir pagaliau žala lietuviškos kultūros plėtoje? Mums gal labiau reikėtų ugdyti nusistatymą, kad galime vaikščioti tarp lietuviškos ir angliškos savo gyvenimo konteksto visiškai laisvai — be kliūčių ir be kokio baisaus samonės laužymo. Čia svarbus ir psichologinis momentas: kuo daugiau jausmės visiškai savi savo gyvenamo krašto kultūroje ir joje išsiskynė, tuo labiau galėsime būti naudingi lietuviškiems interesams. Nes svečiai arba prašo, arba graudena, ar smerkia (pavyzdžiui Solženicinas, kuriam atsirobojimas nuo Vakarų yra dalis jo misijos — tačiau kaip tik dėl to jo efektyvumas yra atslūgęs). O savaisiais šiame krašte besijaučią tuo tarpu gali reikalauti kaip tik dėmesio politiniams lietuviškiems reikalams ir dėmesio lietuviškai kultūrai, nes tai jiems, kaip šio krašto visuomenės pilna teisiamis nariams, yra svarbūs dalykai.

Taip kaip mūsų dailininkai yra dalis pulsuojančio gyvenamojo krašto dailės gyvenimo, kaip mūsų muzikai — dalis ta patia kalba kalbančio muzikos pasaulio, taip ir mūsų rašytojai ir poetai domisi tuo, kas dedasi jų aplinkoje, nes jie yra viso pasaulio piliečiai. Čia gyvas pavyzdys yra neseniai praėjusios Poezijos dienos Chicagoje. Jų metu

Poezijos šventė Chicagoje

Maironis ir Brazdžionis poezijos dienoje

JUOZAS PRUNSKIS

Niekada turbūt Jaunimo centro kavinė Chicagoje nebuvo tiek sutelkusi dalyvių, kaip gegužės 28 d., pradedant Poezijos dienas Chicagoje. Čia buvo dvi didžiosios atrakcijos — Maironis ir Brazdžionis. Matėsi žmonių ir iš Los Angeles, iš Washingtono ir kitų vietų. Susidomėjimas pagavo ne vien tik čikagiečius, bet ir tolimiausių vietų mūsų kultūros mylėtojus.

Programą atidarė Jaunimo centro moterų klubo pirmininkė Salomėja Endrijonienė, pasveikinusi susirinkusius i devintąją poezijos šventę ir pakvietę poetą Kazį Bradūną pravesti programą.

Bradūnas publiką gerai nutaikė papasakojęs, kaip viename literatūros vakare, kur dalyvavo poetas Bernardas Brazdžionis, viena ponia besidžiaugdama priėjusi prie mūsų poeto pratarė: „Jūs esate antras Maironis“. Brazdžionis padėkojęs prabilo: „Ačiū, bet aš norėčiau būti ne antruoju Maironiu, o pirmuoju Brazdžioniu“. Bradūnas pasidžiaugė, kad šį vakarą programoje turėsime ir pirmąjį Maironį, ir pirmąjį Brazdžionį.

Poeto Bernardo Brazdžionio paskaita, minint Maironio 120 metų gimimo ir 50 metų mirties sukaktį, buvo turininga, gyva, vaizdi, perpinta humoru. Pasidžiaugė, kad pobūvyje dalyvauja ir Maironio sesers duklė Danutė Augienė.

Brazdžionis pabrėžė, kad poezija yra tam tikru atžvilgiu šventa, sakralinė. Maironis nebuvo tuščių žodžių svaitydoto-

jas, jis nevamzdžiavo, o pūtė galingus trimitus, skelbęs obalsius, kuriais vadovavomės iki Lietuvos atgimimo ir mūsų laikų.

Maironis buvo laisvės idealo šaukliu. Jo įsitikinimai užkrėtė visuomenę tėvynės meile. Maironiui mirus, Lindė Dobilas rašė, kad Maironis labiausiai išjudino tautą. Jis davė vienas daugiau, negu visi kiti jo meto poetai.

Maironio vardas buvo geros, prasmingos poezijos simbolis. Maironio gadynė truko maždaug ketvirtį šimtmečio, bet ir nauja poetų karta buvo Maironio augintiniai. Su Maironiui išsipildė pranašingas žodis:

Pasklido giesmė po tą šalį toli, kur Nemuno vandenys bėga.

Maironio balsas tapo visos tautos balsu. Jis galėjo tarti: Esu vienas, o kalbu milijonų vardu. Maironio kūryboje išdaiginti idealai tebėra gyvi ir dabar pavergtose Lietuvoje. Lietuvių poezijos epochos skirstomos: maironinė ir pomaironinė.

Kaip didelis poetas, jis užsi-tarnavo visuotini pripažinimui, bet ne kiekvienas priėmė jo idėjas, ypač religines mintis.

Savo pirmąją poemą „Tarp skausmų ir garbės“ Maironis pasirašė Stanislovo Garnio slapyvardžiu. Jo religiniai idealai nebuvo iš karto priimtini „Varpo“ ir „Lietuvos ūkininko“ liberalams, kurie apie tokius Maironio posmus kal-

naudotumėm. O būtų tikrai liūdna, jei atsisakytume domėtis svetimų kalbų literatūra blogai suprastose pareigos savajai lietuviškai literatūrai vardan. Kaip tik labiau išsprusę skaitytojai sugebės geriau atsiliepti ir lietuviškai knygai. Kuo plačiau pasaulyje pasižvalgysim tuo labiau galėsime ir lietuviškąją kūrybą nukreipti platesnį ir giliau besiverbiančią žvilgsnį.

A. L.

**O, MŪS ŠVENTAS LIETUVIŠKAS ŽODIS,
ILGĄ NAKTĮ VERGIJOJ KALĖJĘS,
NE KAIP VERGAS ŠIANDIEN PASIRODYK,
BET KAIP LAISVAS PAVASARIO VĖJAS.**

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Dail. Jono Kelečiaus tapyta pavasariškai nuotaikinga Poezijos dienų puošmena su Bernardo Brazdžionio poezijos įrašu Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje.

Nuotr. Z. Degučio

bėjo, kad tai kapitalas, mestas į purvą. Net anų leidinių kritikas drįso pasakyti, kad Maironis nieko neišmanęs apie poeziją.

Bet skaitytojai Maironį kitaip sutiko. Šatrijos Ragana skelbė, kad tai pirmas, tikras Lietuvos poetas. Kun. Tumas savo dienorašty užrašė, kad pirmą Maironio poemą prarijo kaip skanėstą. Tai buvo to laiko šėdėvas.

Po pirmos poemos išėjo „Pavasario balsai“ jau Maironio vardu. Maironio vardas čia paimtas iš jo paties poemos vieno personažo.

Dr. V. Kudirka nepaprastai išgyrė „Pavasario balsus“ savo „Varpe“, bet iš kritiko rašto išbraukė žodį, kad tai per-lai. Iš rankraščio tą žodį buvo galima išbraukti, bet tautos ta poezija buvo priimta kaip per-

lai. Daugelis Maironio kūrinių tapo dainomis.

Minint Maironio kūrybos 25 m. sukaktį, daugelis jį aukštino, bet kiti buvo šalti, ir Maironis paprasė jo sukakties neminėti.

Net B. Sruoga pratarė, kad Maironio poezija yra sausas tėvynės meilės profanavimas, bet Putinas rašė, kad tautos reikalai turi atgarsį poeto kūrinėje. Petkevičaitė - Bitė taipgi nepraejo tylomis pro Maironį, pavadindama jį gal vieninteliu poetu, kuris buvo taip šiltai priimtas. Anot jos, prie Maironio kūrybos tauta savo širdies plakimą taikė.

Neišsamiams yra tėvynės meilės jausmai Maironio poezijoje. Jakštas apie jį rašė, kad Maironis pagimdė Margalį, Girą ir daugelį kitų. „Vakaras ant keturių kantonų ežero“ savo grožiu pralenkia daugelį pasaulinių kūrinių.

Vinco Krėvės redaguojamoje „Skaitymuose“ susikirto Sruoga su Krėve, rašydami slapyvardėmis ir diskutuodami Maironio kūrybą. Į tai atsiliepė Tumas, pabrėždamas, kad Maironis nepigiai pirkto poezijos sostą, o užmokėjo savo širdimi.

Reikia pripažinti buvimą ir antimaironizmo. Iš pradžių buvo tai kartų reikalas. Korsakui ir jo draugams Maironis nepatiko dėl idealų, kurie jiems atrodė nublukę, nes jie patys kitais idealais žavėjosi.

Bet buvo ir pomaironinės epochos poetų, kurie gėrėjosi Maironiui. Tokiu buvo Jonas Aistis. Jis net suminėjo Binkio žodžius: „Mes nė vienas nesame verti nuvalyti Maironio batų“.

Nė vienas mūsų literatūroje nebuvo toks stiprus eilėdaras klasikinėje formoje. Nė vienas jo nepralenkė, — kalbėjo Brazdžionis.

Pirmais okupacijos metais, 1941 m., Brazdžionis norėjo paminėti Maironį per radiją. Parašė straipsnį, kurio neleido skaityti. Tas rašinys dar buvo išspausdintas „XX Amžiuje“ metant mintį — atgaivinkime Maironio kultą.

Reikėtų Maironio ir dabar, ypač Maironio satyriko. Lietuvoje Maironis gyvas. Leidžiam „Pavasario balsai“ veikia kaip balzamas. Bet ten neleidžiamos giesmės, religiniai posmai, o jei vėliau imta dėti, tai su paaiškinimais, kad kai kuriais posmais Maironis skelbė socialistinę revoliuciją... Cvirka net tvirtino, kad Maironis buvo bereikšmis, buržuazinis poetas. Maironį nori sumenkinti, net rankose laikydami enkavedistinį kaltą.

Čia Brazdžionis parodė dvi Maironio paminklinio antkapio nuotraukas. Vienoje dar tebėra įrašas, kad — Maironis — tautos atgimimo poetas, o kitoje nuotraukoje jau šie žodžiai paminkle išnaikinti, paliekant tik, kad Maironis buvo prelatas.

Maironio poezijos misija, kaip stebuklinga, Dangaus duota dovana.

Maironio lyrika yra gražiausia Maironio kūrybos dalis. Jo poezijoje yra ir liūdesio, pasikundimo, kad jis vienas, kad jo atminimą išlaikys vėjai. Bet visi poetai yra turtingi liūdesiu. Maironis buvo vienas, bet prie jo priguldę mes jaučiame tvirtesni, — kalbėjo Brazdžionis.

K. Bradūnas padėkojo už tokią išsamią, akademišką paskaitą, kam pritarė gausiu plomimu publika. Bradūnas pasidžiaugė, kad vakaronėje, dalyvauja Alė Rūta, dr. Marija Gimbutienė, atskridusios net nuo Pacifiko pakrantių.

Atkreipė dėmesį į salėje iškabintą Maironio portretą, kurį nupiešė dail. Šileika, dailės studijas baigęs Chicago Meno institute 1910 m. Iš JAV grįžęs į nepriklausomą Lietuvą Šileika, tėvų mariojūnų įprašytas, 1924 metais ir nutapė Maironio portretą. Maironis bene vienintelį kartą čia pozavo su kaklaraiščiu.

Antroji vakaro dalis buvo skirta tiesiogiai pačiai Maironio poezijai. „Turbūt nė vieno lietuvių poeto kūrybos nėra tiek daug paversta dainomis, kaip Maironio“, pabrėžė K. Bradūnas.

Solistei Elenai Blandytei pakvietus, publika pradėjo sugiedoti „Marija Marija“.

„Lietuvi! Pabučiuok po kojų krauju permirkusią čia žemę!“ — jaudinančiai skambėjo E. Blandytės perteikiamai Maironio žodžiai apie Puniją, kur Margis mirė už laisvę ir garbę Lietuvos.

Solistei vadovaujant, Dariui Polikaičiui pritariant akordeonu, publika jautriai dainavo „Oi neverk, motinėle“.

Ir vėl sekė su nuosirdžiu išgyvenimu deklamuojama — skaitoma Maironio poezija: Uosis ir žmogus, Burtai, Smuikui griežiant.

(Nukelta į 2 psl.)

Tik maža dalis publikos Poezijos dienoje Chicagoje.

Nuotr. J. Kuprio

Be jokios abejonės

Aloyzo Barono vardo novelės konkursą laimėjusi novelė

Rūta Kleva Vidžiūnienė

Važiavau aukštų topolių alėja, ir mintys vis grįžo į vakarykščią dieną. Veidai, judesiai, žodžiai palaidai šmėkščiojo atmintyje, įsireždami visai nauju pergyvenimu. Gerai, kad buvo vasara, nulepusi nuo karščio parudavusiomis kalvomis, amžinai mėlynų dangumi ir prieš saulę snaudžiančiais driežais. Gerai, kad nereikėjo niekur skubėti ir galėjai gardžiuotis šituo nauju pergyvenimu, kuris netikėtai nukrito į sterblę. Prisiekusių teismas vakar mane paskyrė būti kito žmogaus kaltės teisėju. Užkrovė pareigą ir privilegiją, kurią dar nebuvau patyrusi. Lengvas drėbulys perbėgo kūnu nuo tos minties, kad žiūrėsiu į kito žmogaus akis ir gal tarsi: tu kaltas. O tačiau kas nors turės tai daryti, kad sulaukytų velnią žmoguje, kurį visi nešiojame.

Alėja įsisuko į platų, šaltų pastatų gaubiamą kiemą, ir viskas padvelkė tvarka. Užpakalyje pasiliko vasaros nerūpestingumas, tingūs popiečiai savo namų pašonėje, trapūs, vėsūs ir kristoliniai skambų rytai. Krykštaują, sviedinį mėtantys vaikai, lengvas miniatiūrinis kolibrio sparnelių virpėjimas, begalinėje erdvėje iš nežinomų miestų į tolius praskrendą ramūs ir savimi pasitikį lėktuvai, pro mūsų mažą miestelį praeinantis nesibaigiantis prekinių traukinių. Užpakalyje manęs užsidarė sunkios valdiškos durys, batai triukšmingai nukaukšėjo juri komisijos kambarin.

Mūsų buvo dvidešimt penki, kad užtikrintume pakankamą priimtinių kandidatų skaičių, nes jau vakar, orientacijos dieną, iškrito dėl įvairių priežasčių ar ne penki. Tereikėjo dvylikos. Ar pateksiu į šandienos grupę? Prieš paleidžiamą namo vis dėlto dar spėjau pamatyti susivėlusį ir neaiškaus žvilgsnio vakarykštį kaltininką, įtariamą įsilaužimu ir vagyste. Dabar, sėsdama į masyvų, savotišką baimę ir pagarbą sukeliantį suolą, nejučiomis klausiau savęs, ką teisiame šandien.

Be didelės iškilmės atvyko teisėjas, ir keli uniformuoti vyrai atlydėjo dar gana jauną, gražiai nuaugusį, tamsiaplaukį vyrą. Užėmė vietas gynėjas ir kaltintojas, sekretorė, prie durų plačiai įsitaisė policija. Tapo pristatytas kaltinamasis, ir, išgirde vardą, visi beveik krūptelėjome. Retas gal nebuvome girdėję ir skaitę laikraštyje šios baisios žmogžudystės istorijos, retas nebuvome šeimoje diskutavę šios tragedijos. Čia stovėjo Karlis, savo žmonos žudikas, prieš porą mėnesių suimtas kaip tik mūsų miestelyje ir, kaip paprastai, neprisipažinęs kaltu. Jis čia turėjo radijo reikmenų krautuvę, ir baisi jo šeimos tragedija buvo pakankamai išgarsinta mūsų vietinio laikraščio.

Kai šaukliai jau buvo sunkiau ištarti vieną pavardę, supratau, kad šaukia mane. Vėl tie patys klausimai, ar galėsiu būti nešališka, ar neturiu apie kaltinamąjį iš anksto susidarytos nuomonės, ar sutinku, kad asmuo nekaltas tol, kol bus kitaip įrodyta, ar galbūt galvoju, — jis taip ir pasakė, tarsi išimdamas žodžius iš mano burnos, — „kad, jei nebūtum kaltas, nesėdėtum šiandien šitame suole“.

Kaip galėjai neturėti nuomonės apie tą, apie kurį bent savaitę rašė mūsų plepus visuotinis laikraštukas. Kai važiuoju kasdien pro tamsioje skėstančią puošnią krautuvę, pasamoningai sugrįžta baisus nusikaltimo vaizdas. Ar sakytų teisėybė, kad viskas perkaltėta namie, ir turiu aiškią nuomonę, kad prisimenu net vaizdą savo posakį namiškiams, jog tokiais, kaip Karlis, reikėtų pakabinti bent porai dienų kojomis į viršų miestelio aikštėje.

Bet tada mane be ceremonijų pasiųs namo, ir neturėsiu progos dalyvauti šiame žiauriame, bet įdomiame spektaklyje. Sapne nesapnavau, kad mane gali skirti tokiam bylon. Visų prisiekusių veiduose atsišvietė jaudinančiai smalsumas.

Pagaliau baigėsi ilga rinkimo ceremonija, ir susėdome savo vietose. Vadinausi numeris trečias. Buvome, kaip ir pridera šiais lygybių metais, šeši vyrai ir šešios moterys, labai jau įvairaus amžiaus, plauko ir sudėjimo.

Pirmiausia buvo perskaitytas kaltinamasis aktas. Istorija buvo ne eilinė, bet aš geriau papasakosiu trumpą jos santrauką iš laikraščio. Karlio žmona, kuri jam buvo iškėlusią skyrybų bylą dėl jo meilės nuotykių su jos brolio žmona, po dviejų dienų dingimo buvo rasta pasmaugta ir pamesta atšiauriuose, mūsų miestelį supančiuose kalnyuose, policijai žinia atnešus Karlio persigandusiai meilužei, kuriai jis prisipažinęs savo nusikaltimą. Kad toks dalykas galėjo atsitikti mūsų sodžiaus atmosferoje, mūsų karštoje saulėje

snaudžiančiame taikingame priemiestyje, sunku buvo ir įsivaizduoti.

Karlo tvirtinimas: jis nekaltas. Aišku, ar kada girdėjote jį čia bent vieną kartą? O jei toks ir atsirastų, pats teisėjas jį apšauktų nesveiku, ar netiesa? Teisybė tik tai, kad Karlio vedybos nebuvo laimingos, kaip jis sakėsi, ir buvo pradėtos skyrybos. Ne vien dėl meilės kitai, ne, jo tvirtinimu, jų nesutarimai prasidėjo jau beveik pirmą dieną. Taip pat tiesa, kad tą lemtingą dieną Karlis užvažiavęs pas ją dar pasikalbėti dėl turto, nes jau buvo iš namų išsikėlęs kitur. Žmona norėjusi viską pasiglemžti, ir krautuvę, ir pinigų, ir žemę Oregone. Neįmanoma buvo susikalbėti, kaip ir buvo galima, numatyti, jiedu vėl netgi susitumdė, jis esąs karšto temperamento, gal ir uždavęs atgalia ranka per veidą, bet po to išbėgo ir nuvažiavo. Ir gal jis įrodė, kad buvęs net pas du klientus taisyti televizijos. Po to jos daugiau niekas ir nematė, jis net nebeskambyno. Tokia jo istorija, jis nežinau daugiau nieko.

Visos šešios juri moterys žiūrėjo į Karį pasibaisėjimo pilniais lediniais veidais. Gal uždavė per veidą! Nieko sau uždavimas! Kaltintojas pašoko apklaušinėjimui.

— Ar jūsų žmona Lola gyveno viena?

— Ne, paprastai namuose būdavo duktė, bet vasarai buvo išvykusi į draugės namus prie vandens, sportuoti.

— Tad žmona buvo namuose viena?

— Nežinau, aš ten nebegyvenu, bet nieko kito ten būdamas irgi nepastebėjau.

— Jos brolis tvirtina, jog užvažiavęs į tuos namus maždaug pusvalandį vėliau, negu jūs ten buvotė, bet namai būvę tušti ir palikti neužrakinti.

— Aš Lola palikau virtuvėje.

— Ar galite tai įrodyti?

— Ne, manęs, greičiausiai, niekas nematė.

Saukiama duktė. Įeina graži, liekna penkiolikmetė ir stovi, veidą nusukusi nuo tėvo. Klausimai aštrūs, kamuoti.

— Kokie buvo jūsų tėvų santykiai?

— Blogi.

— Ar tėvas naudodavo jėgą?

— Labai dažnai.

— Kokios buvo priežastys?

— Seniau pinigai, o pastaruoju metu tėvas visai sukvailo dėl mano dėdės žmonos Matildos. Stengiausi nebegyventi namie, kol neįvyks skyrybos.

— O ką ir jūs dėtė?

Mergina paniekinančiai truktelėjo pečiais.

Klausiausi ir drauge nesiklausiau, nes mano mintys jau skrido atgal į tėvynę. Kitaip mes buvome augintos, o gal tik mažiau žinojom? Juk mušėsi, žinau, šeimos ir Lietuvoje. Vienas gėrė, kitas verkė, — bet žudynės? O gal tik mūsų laikraščiai apie tai taip pasigardžiuodami nerasė, atkeldami kiekvieną akmenį. Gal žmonės Dievo daugiau bijojo? Ir kiekvieną palaidumą nevadindavom meile. Taip, ką daryčiau aš, jei mano vyras pradėtų mylėtis su mano brolio žmona? Ar norėčiau išsipirkti pinigais, ar bėgti akis užsidengusi, ar gal atidžiau pasižiūrėčiau į save, kam leidau šeimos santykiams nueiti tais keliais, gal ir aš čia kur kalta?

Ne, tokių klausimų prokuroras nekėlė, čia reikėjo faktų, ne samprotavimų. Važiudama namo šia gražiaja topolių alėja, jaučiausi velnioniškai viena, nes buvo duota priesaika apie bylą su niekuo nekalbėti, išskyrus save patį.

Rytojaus dieną susirinkome visi labai susimastę, bet ir susirūpinę tolimesniais apklausinėjimais. Ši diena turėjo priklausyti gražiajai Matildai. Jai kalbant, man atrodė, salėje buvo mirtina tyla.

— Karlis man viską pasakė. Paprašė išvažiuoti su juo už miesto ir pradėjo pasakoti, kaip viskas įvykė. Lola pasakiusi, kad atims iš jo paskutinį centą, kad išvairys iš biznio ir iš miesto. Spjovusi jam į veidą. Tada jis nutaręs ją galutinai nusikratyti, partnerkęs ant žemės ir pradėjęs smaugti. Ji raitėsi ir ilgokai kovojo, iš burnos ėjęs kraujas, bet jis niekaip negalėjęs sustoti, tik kartojęs pro sukąstus dantis, kad viskam turįs būti galias, — čia Matilda užsidengė rankomis veidą ir nesivaržydama pravirko. — Kur tu ją padėjai? — klausiau. — Išmečiau kalnuose toje vienišioje vietoje, kur mudu kartais nuvažiuodavom iš baro... Verčiau tada klausydama, prašiau, kad išleistų nusiraminti, tada nuvykau tiesiai į policiją. Ją rado ten, kur paminėjau. Viešpatie, o aš juo taip pasitikėjau! — verkė nesulaikomai.

Žiūrėjau į Karį, ir jis man buvo baisus.

— Netiesa, viskas netiesa! — šaukė jis balsu, pašokęs iš vietos, bet buvo greitai

Poezijos dienos Chicagoje

(Atkelta iš 1 psl.)

Laiką taupant, aktorei Blandytei paprašius, susilaikytą nuo plojimų.

Malonų įvairumą rečitalin inėse poezijos deklamavimas, įtraukiant ir Maironio dainas. Čia publika gėrėjosi Jakubėno melodija dainoje „Ar skauda man širdį“.

Ir vėl eilėraščių apie našlaitę deklamacija, o Dariui Polikaitiui palydint pianinu, pasigirdo F. Strolis melodija giesmės „Mylimoji Karalienė“.

Džiugu, kad sol. E. Blandytė buvo ypač geroje formoje, lengva slinktimi, skaidriu balsu perteikdama giesmės žodžius.

Džiugu taipgi, kad solistė yra kartu ir aktorė. Publika galėjo gerėti jos labai raiškiu, posmų ir žodžių prasmę išryškinančiu deklamavimu, ypač „Nuo Birutės kalno“.

Publika nepasileikė tik nebylė stebėtoja, o įsijungė į dainą „Vasaros naktys“. Solistė ne vien gabi dainininkė, bet ir gabi publikos dainų vedėja, suskubdama ir žodžius padiktuoti, ir melodiją vesti.

Maironio kūryba rečitalyje buvo plačiai apimta. Deklamatorė perteikė ištraukas iš poemos Raseinių Magdė ir iš „Jaunosios Lietuvos“. „Ir kas do naktis! Dega žvaigždės aukštai...“

Ir vėl užtraukė gausioji publika — „Už Raseinių, ant Dubysos“.

Ir vėl posmai iš „Jaunosios Lietuvos“: „Malonios ir puikios pakalnės Dubysos“.

Nauju, ilgesingu, istoriniu ryžtu vėl suskambo daina „Eina garsas“... Darius Polikaitis dainas lydėjo ir vedė tai akordeonu, tai pianinu. Ir viskas buvo taip sava, miela, lyg susėdus prie laužo, lyg einant po darbymečio Lietuvos keliais, lyg kaimo dainininkų vakaronėje.

Jaudinančiai pasigirdo laisvės džiaugsmų eilėraščių „Nepriklausomybė atgavus“.

sutvarkytas. — Aš Lola palikau namuose.

Vėl pašoko kaltintojas.

— Tai kaip paaiškinsite tą kraujo dėmę, kurią radome jūsų dengtame sunkvežimiky?

Karlis suknubė ant stalo. Matilda atsuko pusiau į Karį, pusiau į teisėją.

— Karlis sakė, kad Lola labai kovojo... — ir vėl paskendo ašaroje. Karlio gynėjas irgi pašoko ant kojų.

— Ponia Matilda, ar tai tiesa, kad pas jus namie atsirado dauguma Lolos brangių papuošalų?

— Tai tiesa, ponas gynėjas. Rytojaus dieną po suėmimo, kai į kalėjimą nuėjo mano vyras, Karlis liepė nuvykti jam į uždarytą jo krautuvę ir išimti iš apatinio stalčiaus papuošalus, kuriuos jis išsikeldamas išsinešė iš namų, kaip užstatą, kad Lola būtų sukalbamesnė. Dabar jam tu papuošalų jau nebereikia, teatiduoda juos dukrai ir man.

Naujam apklausinėjimui iššauktas Matildos vyras Paulius kažkaip nejučiomis palietė širdį. Milžiniško ūgio blondinas, tačiau smarkiai subėgęs į kuprą, ilgomis, bejėgiškai nukarusiomis rankomis ir sujauktu veidu, kurį vengė pakelti į publiką. Iš karto buvo matyti, kaip jaučia jis savo ypatingą padėtį, beveik girdi žiūrovų galvose skraidančias mintis su gera doze paniekos, kad toks vyras nesutvarkė savo moteriškos ir leidosi būti apgaudinėjamas. Kam jau kam, bet Matildai tai galėjo užvožti per veidą, panašiai pagalvojau ir aš, iš kitos pusės nataradama, kad gal būtų jo išvaizdai ir savijautai ne pro šalį truputis daugiau gimnastikos, gal pabėgiojimas rytais bent kelis blokus, o gal ir truputis mažiau alaus, sprendžiant iš jo sudribusio kūno.

Paklaustas papasakojo apie savo vizitą pas seserį ir tą faktą, kad namo durys nebuvo užrakintos ir virtuvėje buvusi didelė netvarka, bet apie tai spręsti jau nesą jo teritorija.

— Ar žinojote apie savo žmonos santykius su ponu Karliu? — užklausė tardyto-

Bernardo Brazdžionio 75 metų sukaktuviniam poezijos rečitalyje, Poezijos dienos Chicagoje, gegužės 29 d. gėlėmis apdovanojami p. Aldona Brazdžionienė ir poetas Bernardas Brazdžionis. Gėlę sukaktuvininkui sega Rima Polikaitytė.

Nuotr. Z. Degučio

Poezijos dienų programos gegužės 28 d. pertraukos metu Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: rašytojas Povilas Gaučys, to vakaro Maironio sukakties minėjime paskaitą apie Maironį ir jo kūrybą skaitęs poetas Bernardas Brazdžionis, Maironio sesers dukra Danutė Lipičiūtė-Augienė, Maironio poeziją deklamavusi, dainavusi ir visą publiką išjudinusi dainuoti aktorė ir solistė Elena Blandytė, jai akompanavęs Darius Polikaitis ir Poezijos dienų programos vadovas Kazys Bradūnas.

Nuotr. J. Kuprio

Klausei to turtingos meninės vakaronės ir atrodė, kad ją reikėjo įrašyti į plokštelę, įreikduoti į juosteles. Laimė, kad tą nuostabią vakaronę pagavo Margučio juosta. Girdės visa Chicago, o galėtų gal pasiskolinti ir kitos radijos programos.

Kaip himnui publika susitajusi pragydo „Lietuva brangi“ (Naujalis): Tos melodijos uždegtiems nauju ryžtu skambėjo skatinimas į patriotinį darbą — „Pasitikejimas savi-“.

Meninės programos apvainikavimas buvo J. Naujalio sukurta melodija Maironio žodžiams „Užtraukim naują giesmę, broliai“.

Tik dabar prapliupo publikos griausmingi plojimai.

Atsiliepdama į juos solistė pratarė: — Tai ne man. Maironiui...

— Taip, žinojau, — atsakė tyliai.

— Kaip jautėtės dėl to?

— Nemanau, kad mano jausmai būtų kieno nors kito reikalas, pone.

— Leiskite pakeisti klausimo formą. Ar Karlio skyrybos su savo žmona nesudarė pavojaus ir jūsų šeimai, ar nekalbėdavote apie tai su savo žmona ir seseria?

— Aišku, kalbėdavau, bet Matilda jau buvo spėjusi pažinti Karlio charakterį ir pradėjo nuo jo atsalti. Turėjau vilčių, kad viskas eina prie galo, juo labiau, kad skyrybų priežastis gal buvo ne tiek Matilda, kiek Karlio dažnas fizinės jėgos vartojimas. Tą gali paliudyti ir keli jo tarnautojai. Gi mano žmona parodė savo apsisprendimą tučiuojau nuvykdama į policiją; to man pakanka. Bylai pasibaigus, mes manome keisti gyvenamąją vietą.

— Jūs visgi vykite į kalėjimą pasimatyti su kaltinamuoju ir pasisavinote visas jo darbovietėje esančias šeimos brangenybes.

— Aš irgi esu šeima. Karlis pats norėjo mane pamatyti, sakė, nėra prasmės palikti vertingus daiktus ten, kur jie gali būti lengvai pavogti. Gal jam reikėsia pinigų gyny-
mui.

— Dukterį bus užmiršęs, ar ne? — pasišaipė.

— O, ne, bet ji atsisakė su juo kalbėtis, o veikti reikėjo greitai, — vis dėlto tikėjosi būti išteisintas.

Vėl važinėjau apylinkėse iki gilaus vakaro, sėdėdau prie kavos puodelio, pasirėmusi rankomis galvą, ir be paliovos varinėdau žodžius ir įspūdžius pirmyn ir vėl atgal pasamoningai. Mąstiau, ar ir kiti bylos nariai panašiai jautiasi, o gal tai tik mano individualus jautrumas, mano nepailstamas tiesos ieškojimas, mano tėvų ir mokyklų neištrintas palikimas. Juk štai aš dabar sėdžiu teisėjo kėdėje, ir mano žodis neturi būti įtakotas nieko kito, kaip tik grynų faktų be jokios abejonių.

Bernardo Brazdžionio sukaktuvinis rečitalis

Šeštadienį, gegužės 29 d., taip pat gausiai susirinkusi publika jau iš karto buvo gerai nuteikta, skaitydama didžiuliam plakate — kavinės puošmenoje išrašytas Brazdžionio žodžius:

O mūsų šventas lietuviškas žodi,

Ilgą naktį vergijoj kalėjė,

Ne kaip vergas šiandien pasirodyk,

Bet kaip laisvas pavasario vėjas.

Tuos žodžius meniškai įreminęs dail. Jonas Kelečius.

Antrą vakarą pradėdamas, poetas Kazys Bradūnas pažymėjo, kad šis visas vakaras bus skirtas Bern. Brazdžionio 75 m. sukaktiui paminėti ir jo poezijos išryškinimui pasi-
klaudyti.

Įvadė K. Bradūnas iš 1981 metų pagrindinės „Aušros“ paskaitė apie Lietuvos jaunimo lankymąsi Brazdžionio tėviškėje, kurią okupantai žiauriai sunaikino. Pogrindžio „Aušra“ cituoja Brazdžionio posmą, kviečiantį „lietuvių burtis prie lietuvių ir gyvą širdį prie gyvos širdies“. Kaimynai jaunimui ten papasakojo apie poetą. Jaunuoliai pastatė kryžių su Marijos koplytėle prie poeto sodyboje išlikusio medžio. Po poros savaičių kryžius su menišku dievdirbio drožiniu buvo okupantų sunaikintas.

Pagarbos ženklau, gausiai publikai plojant, p. Aldona Brazdžionienė įteikta rožių puokštė, o Bernardui prisegta gėlė.

Poetas Brazdžionis pradžioje paitavo Goethės dvieli:

Dainių tas suprasti gali,

Kas aplanko dainiaus šalį.

Poetą lygino su misionieriumi, kuris neša naują šviesos žodį. Papasakojo apie misionierių, kuris dalino vaikams pinigėlius. Paklausė kažkas, (Nukelta į 3 psl.)

Kita diena atnešė vėl kelis liudininkus, šauktus kaltintojo. Prieš mus stėjo keli smulkūs tarnautojai, kurių nė vienas neturėjo Karliui gero žodžio.

— Sykį netyčia sudaužiau gerą radijo aparatą, tai maniau, kad mane Karlis užmušė, — skundėsi jaunas, plaukuotas vyrukas, kuriam aš nepatikėčiau išnešti į gatvę šiukšlių dėžės.

Paskutiniu metu savininkas buvo labai nervingas, — pasakojio kasininkė. — Sykį net leptelėjo, kad nežinia, kaip ilgai galės išlaikyti krautuvę, jei nepavyks idėti kiek proto į žmonos galvą. Esą, ji stengiasi įrodyti, su brolio pagalba, kad krautuvė pirktą jos atsištiešiniais pinigais, todėl ji vienai jai tepriklausanti. Sakė ją pamokyti, kieno protu ir prakaitu šitas biznis yra vedamas per penkiolika metų, nežiūrint iš kur pinigai atėjo.

Naujiene buvo pačių policininkų apklausinėjimas, į policiją tradiciniai žiūrėjau, kaip į neliečiamą tvarkos ir teisybės simbolį. Pareiškimu, kad Karlio sunkvežimiky tikrai rasta nevykusiai bandyta ištrinti kraujo dėmę, kažkaip nesinorėjo tikėti. Negi jis būtų buvęs toks nerūpestingas! Čia vėl buvo užklausta Matilda. Šiandien ji atrodė jau ramesnė, ir galėjai tuojau pastebėti jos neeilinį grožį, elegantišką šukuoseną ir ryškius rūbus. Man vėl kažkodėl pagailo jos nerangaus vyro Pauliaus, ėmiau geriau suprasti, kaip turi būti sunku prarasti tokią gražią žmoną.

— Bandykite smulkiai prisiminti, ką jums Karlis pasakojo apie žmonos lavono pašalinimą iš namų, — paprašė kaltintojas.

— Prisimenu tik tiek, kad sakė buvę dar per šviesu, todėl nutaręs atlikti anksčiau sutartus darbus ir sustojęs biznio reikalais dviejuose privačiuose namuose.

— Su lavonu automobiliuje?

— Taip.

— Kokia buvo jūsų reakcija?

— Aš jo paklausiau, ar jis galėjo jaustis visiškai ramus ir atlikti darbą, o jis man atsakė, kad buvęs net pakilioje nuotaikoje,

(Atkelta iš 2 psl.)

kodėl jis taip pinigų barsto. Milijonierius atsakė, kad jis ir vaikus investuoja. Ir Brazilijos jauciasi investavęs ir vaikus savo Vytės Nemunėlio kūryba.

Papasakojo, kaip jis pirmą kartą pateko į poezijos antologiją. Savo autobiografiją ten užbaigė, kad einaš parnešti naujos ugnies. Jaktas gi pasikaitęs atsiliepė, kad nuodėgulių ir dūmų jo poezijoje yra, bet ugnies dar nematyti.

Vienas iš pirmųjų jo motyvų buvo aklašis žmogus, kuris juk mato dvasios akimis. Iš tos idėjos gimė „Aklašis“ ir „Neregio elegija“.

B. Brazdžionio autobiografinė paskaita buvo itin gyva ir įdomi, perpinta anekdotiniais įvykiais, jo kūrybos citatomis, jų atsiradimo ir prasmės išryškinimais.

Jo žmogus grįžta į idealą, čia susitinka Dievą ir toje poezijos šventovėje jis pasiekia savo aukščiausio pakilimo.

Klausytojai su dideliu dėmesiu sekė Brazdžionio pasakojimus apie įvairių eilėraščių atsiradimo aplinkybes.

Kritikai vadina Brazdžionį patriotiniu ir religiniu poetu, bet iš tikrųjų jo poezijoje yra žmogus, ir jo išgyvenimai poezijoje išryškina, išskyla ir anie minėti idealai.

Poetas skaitė eilėraštį apie Kristų, ieškantį žmogaus; Jam gaila minios.

Ateities paveikslas eilėrašty, rašytame maždaug prieš 50 m., gyvenimas palyginamas su paskrendančia į avilį samane bitele, prisimenant žmogų, keliaujantį vėlinių keliu: „Ir aš į juostą Viešpaties be poilsio einu“.

Kritikai, emė sakyti, kad Brazdžionio gyvenimas tai nuolatinė mirtis, ji domina egzistencinės gyvenimo problemos, o ne intymus gyvenimas. Jo lyrikai nemaža politikos ir nemažai retorikos. Brazdžionis pridėjo, kad jis mėgsta savo eilėraščius deklamuoti, o tada patetika ir retorika yra palengvinimas.

Jaunieji Polikačiai dainuoja Bernardo Brazdžionio poeziją Jaunimo centro kavinėje, Chicago, gegužės 29 d. Poezijos dienų antrajame vakare, kuris buvo skirtas Bernardo Brazdžionio 75 metų sukakčiai ir jo autoriniam poezijos rečitaliui. Savo paties kompozicijas skambina ir dainuoja Darius Polikaitis, jam pritaria sesutė Rima ir brolis Audrius. Nuotr. Z. Degučio

Jonas Grinius, palankiai atsiliepdamas apie Brazdžionio poeziją, pažymėjo, kad joje trūksta vieno dalyko: meilės ir moterų. Bet Brazdžionis pažymi, kad jo gyvenime buvo ir moterų: žmona ir dukter. Jis pasisakė, kad parašęs eilėraščių žmonai. Kas turi mūza, tai čia ji atskrenda, čia išskrenda, o žmona — visada pasilieka. Ir kai karo metu žmona buvo atskirta, išaugo eilėraščių apie atsiskyrimą, kur taip raiškiais įvaizdžiais nusako, kuo žmona buvo — tai šviesiausia žemės dovana. Ji žvaigždė vidurnaktį sušvitus.

Tarp jo eilėraščių yra ir „Rudenio romansas“. Turi kūrinių motinai, dukteriai, dukraitėi.

Paryžių, ieškodamas dovanų žmonai, matė tūkstantčius žiedų, o ne vienas jų ne pirlysta Lietuvos gėlės žiedui... — kaip pažymėjo eilėrašty apie žmonai renkamą dovaną.

Brazdžionio žodis buvo perpintas išgyventais nuotykiškais, eilėraščių gimimo istorija, jų poveikiais poezijos vakaruos. Publika klausėsi su susidomėjimu, dažnai pertraukdama pasakojimą smagiu juoku. Abiejų dienų pertraukomis daugelis dalyvių turėjo progos įsigyti poezijos knygų, rinkti autografus, ypač

naujuosius leidinius Bradūniui patraukliai pareklamavus.

Po atokvėpinės pertraukos ypač malonus meninis pajavinimas buvo studento Darius Polikačio sukurtos dainų melodijos Bern. Brazdžionio žodžiams. Darui skambinant pianu ir pačiam dainuojant, su juo dainavo ir jo sesutė Rima bei brolis Audrius. Čia patraukliai skambėjo eilėraščiai: „Mylėsi Lietuvą iš tolo“, „Klajūnas“, „Kur tu eini, keleivi“ ir „Aš čia — gyva“. Tai jauno, išvijoje augusio lietuvių kūryba, atliekama su jautrumu Brazdžionio poezijai, parenkant ypač posmus, išryškinančius Lietuvos meilę. Visų trijų Polikačių dainas publika palydėjo itin šiltais plojimais.

K. Bradūnis pralinksmino visus dalyvius papasakojęs, kaip kartą po literatūros vakaro Vilkauskį Brazdžionis su Jankum užsuko ir į Bradūno tėviškę Kiršuose. Bevaikščiadami, nuėję ir aukštumėle, kurioje stovėjo trianguliacijos „majokas“. Jankus ir Bradūnas įkopė trianguliacijos gairėn, o žemai pasilikęs Brazdžionis ekspromtu padeklamavo tokį posmą, kuris taip ir pasiliko neužrašytas:

Ten lipęs Jurgis Jankus
Žiūri, koks Brazdžionis
menkas,

Juozas Yluvis

TĖVO PALYDA

Sužibo žvakė lyg vakar,
smigo akys į blėstančias
kaip vakaras akis,
o buvo rytas
prieš saulėtekį
gegužės vidury.

Nušuosyk vėdą man,
Veronika,
o tau nušuostys
ašaras vaikui...
Palieku jus
visam...
ir pavadu...

Pakėlė ranką — pravirė saulė
pro langą,
pabiro spindulys
tarp pirštų,
Užgeso žvakė —
liko žegnonė,
tėvo palyda,
rytmečiui lyg vakar.

DEVINTINIŲ MISPARAI

Pravėrei man šaltinį
raidių,
žodžių
ir maldų
lyg savo krūtinę, Motin!

Lyg lino pluoštą
išukai
ratelin,
suklostei
ir jaudai
lūkesčių droben.

Parodei syki man Pietą,
kur meldeis,
verkei,
aukojai
Dievo prieangį suklupus.

Bet atsakė jam Bradūnas:
Menkas jo yra vien kūnas,
Jo dvasia padangėm
skraidio,
Debesėlius baltus baido.

Po to vėl Brazdžionis toliau
skaitė savo poeziją. Kun. A.
Kezys jį filmavo, R. Sakadolskis
įrašė į juostą, kad ryškiau

Ir ejom vieni du takais
lyg piligrimai,
ir aš ieškojau,
žodžio pasakyt,
kas šaukia mane į rytojų.

Igludome abū procesijon
lyg paslapties
naktiniai,
pahirę
lūkesčius
Devintinių mišparuose.

NESKUBĖK, DAR NESKUBĖK!

O Šventoji, o Keršy,
pagimdėt mane artojum,
pakrikštijot naktigoniu,
o aš tarsi upelis
ledgraužio grioviais
skubėjau tolin,
palikęs pakapes
ir gojų.

Svaigino greitkeliai,
žavėjo suieskalniai,
tramdė pervaros,
pagavo bangos
audrių marių...
ir sustojau.

Pakrantėj tarp uolų
nūnai rymoju
be lakštingalos,
be vieversio,
be gojaus,
ir dainos paliktos
vilioja,

ir griežt vis šaukia:
grįžk, sugrįžk!

Ir girdžiu tylių naktį,
tu vaitoji,
o Šventoji motin,

Pietą. Lietuvių liaudies skulptūra

ir tu, Keršy,
man tėviškai tarsi:
neskubėk,
dar neskubėk!

LANKA

Braidžiau tave jaunystėj,
dienom besivintant —
su švendrėm,
su šimtais žiedų,
rasos pritvinkusiu.

Liūliuojamas lyg marių
kvapnių bangų —
su saule,
su rytmečiu
svajojau plaukt pasaulin.

Nūnai, bebrėkstant aušrai,
išklystu
lyg tavęs ieškot —
rasa dar blykčioja
ir krinta nuo šakų,
o tu užtvėnusi žaltvykštėm.

nes visos nesantaikos baigėsi ir galėsiąs mane matyti kiekvieną dieną. Tada mane pradėjo krėsti kaip ir šaltis, ir aš norėjau greičiau išlipti iš mašinos, aš ėmiau lyg ir bijoti. O aš juo taip pasitikėjau! — pakartojo ji vėl užspringdama.

— Dar kartą sakykite, kaip jis atsikratė lavonu.

— Paskė, jog tamsoje nuvežęs į seną mūsų pasimatymo vietą kalnuose ir ten išmetęs, o šianakt sugrįšias panaikinti visų ženklų. Tada aš jau tikrai širdyje žinojau, kad turiu eiti į policiją.

— Ačiū už pilietinį pareigumą, — draugiškai linktelėjo teisėjas.

Toliau buvo kviečiami laboratorijos ekspertai pasisakyti, ar dėmė sunkvežimuky tikrai esanti žmogaus kraujas. Čia buvo susidurta su šokišiais tokiais keblumais, nes mūsų vasaros yra nepaprastai karštos, ir yiskas greitai sudžiūsta ir raga.

— Kad tai kraujo dėmė, neabejotina, bet yra neįmanoma nustatyti iš mažos, chemikalais trintos dėmelės, kokios rūšies tas kraujas.

— Jūs tuo norite pasakyti, kad galėtų būti net gyvulio, pavyzdžiui, šuns? — paklausė gynėjas.

— Teoretiskai, taip.

Pakilo maža Karlio dukters rankutė.

— Mama man skundėsi telefonu, kad mūsų šuo jau prieš savaitę dingęs.

Čia bandžiau prisiminti pati save, kai buvau apie penkiolikos metų, klausdama savęs, ar galėčiau taip atšiauriai nubauti tėvą. Turbūt taip. Tame amžiuje viskas neabejotinai aišku, mergaitė matė juk ne syki tėvą, pakeliant ranką prieš motiną, juo labiau dabar, kada šis įsivėlė į meilės istorijas. Juk jau tėvas turėjo atrodyti visai senas, kaip suaugusieji atrodo visiems mažamečiams. Ir tie visi ginčai dėl pinigų,

— o kad pinigai neuagū ant medžių, ir aš pati to amžiaus niekad nepagalvojau. Motinos tragiška mirtis turėjo tik patvirtinti jos blogą nuomonę ir šauktis keršto.

Kitą dieną girdėjome kaltintojo ir gynėjo kalbas. Iki šiol tokias kalbas buvau girdėjusi tik televizijoje, kur gabūs aktoriai tai

pakeldavo, tai nuleisdavo balsą, iškilmingu tonu klausė retorikų klausimų, kuriuos čia pat begaliniai įtikinčiai atsakydavo. Čia, tikro gyvenimo scenoje, nebuvo jokių imantrybių, bet visi klausėmės įsitempe. Atrodo, jog kaltintojas per daug net nesistengė, tik susumavo visus svarbiausius byloje palieštus punktus ir kreipėsi į jūrą komisiją su pasitikėjimu, kad bus nedelsiant padarytas savaimė aiškus sprendimas ir kad mūsų pareiga yra apsaugoti visuomenę nuo sauvališkų kriminalistų, nes visame krašte nusikaltimai nesulaikomi daugėja.

Gynėjas buvo dar pakankamai jaunas, kad į bylą bandytų mestis visa siela, bet kaip tik to ir pasigedau. Ne dėl to, kad jis buvo nerūpestingas, bet dėl to, kad jis irgi vis krypto į teorijas, maudėsi bendrybėse.

— Ponios ir ponai, — kreipėsi jis pabai goje į mus beveik patetiškai, — prisiminkite, kad mes turime visi kaip vienas būti be jokios abejonės. Yra įvykusi žiauri žmogžudystė, bet čia nebuvo jokiu būdu įrodyta, kas ją padarė. Visi pirštai rodo į poną Karli, bet pirštų rodydas dar nėra įrodymas. Bandykite kelti klausimą atbulai, kai ten susirinksite pasitarimui: o jei ne Karlis? Ne, aš neturiu jokių įrodymų, kad tai atliko kuris kitas, bet jūsų galvoje visą laiką turi tūnoti mintis: mes juk nepagavome įtariamojo nusikaltimo vietoje, mes neturime jo pirštų nuospaudų ant nužudytosios kaklo. Nejaugi jis atėjo ten su pirštinaimėmis tokią karštą vasaros dieną, iš anksto pasirodęs nusikaltimui? Nejaugi jis galėjo po tokios tragedijos važiuoti pas žmones biznio reikalais, ir, kaip tie žmonės pareiškė, nerodyti jokio neįprasto susijaudinimo. Nejaugi, nejaugi? Aš tuo nesu įtikintas!

Vakaro vienuose staigiai panorau, kad visas šitas košmaras jau būtų baigtas. Sprendimo atsakomybė kaip akmuo gulėjo ant širdies. Vaziavome į viešbutį kitame slėnyje, nes mūsų apylinkėje tokio nebuvo, kuriame visi mūsų nepažintų. Žiūrėjau į

aukštai skraidančius paukščius, ir man lengvai svaigo galva. Šie žudo tik maistui. O gal? Patelė ir maistas, — ar ne taip buvo Karliui? Pinigai ir meilė.

Mintys vėl nubėgo Lietuvon, kur, irgi žinojau panašų meilės trikampį, nors tada tebuvau gal trylikos metų. Kaimyno namas buvo kiek aukštesniame sklype, nes mūsų sodas kaip tik bėgo į Žalioji Kalną, ir už jo gyveno ponai Rudžiai. Kukulius buvo jų namelis, bet vaizdas į Kauną pasigėrėtinai, matėsi net pats Aleksotas. Rudžių mergaitė Alė buvo mano draugė, mokėmės toje pačioje klasėje, gi ponai Rudienė buvo po karo parsivežta ukrainietė, kuri niekad nepamilo Lietuvos ir neišmoko lietuviškai. Nemėgo ji ir savo dukters didelio skautiško, lietuvačių draugų, kaip man kartais atrodė, nemėgo ji viso pasaulio, o gal ilgėjos namų, kuriuose buvo bolševikai. Taip ir kentė tyli, užsižiūrėjusi į tolimus žiburius vakarais, kartais lengvai grodama gitara. Pono Rudžio beveik niekad nebūdavo namie, ir tik vėliau draugė man išdavė paslaptį: tarnaitė! Tėvas pradėjęs lakstyti paskui jauną tarnaitę, kuri neseniai atėjusi pas juos dirbti. Net keista apie tai pagalvoti šiandien, bet tada juk visi turėjome tarnaites, — jaunų merginų perteklius plaukdavo iš kaimų į miestą ir dirbdavo namų darbus beveik pusdykiai, kad turėtų pastogę ir vėliau čia už ko nors ištekėtų. Taip ir mūsų Veronika, išbuvus pas mus septynerius metus, pasigavo pagyvenusių laiškanų ir vėliau visad mojudavo man, eidama pro mūsų namus Savanorių prospektu, išdidžiai įsikibusi į savo kiek už ją žemesnio vyro parankę.

Rudžių tarnaitė, jauna ir tikra miestietė, kas buvo aišku iš jos gilaus kaklo iškirpino, leidžiančio matyti daugia, negu įprasta, ir šiandien ją puikiai prisimenu, užkliuvo čia pat už savo pono Rudžio, kuklaus ir darbštaus vaistininio, ir, atrodo, visai sumaišė savo ponui galvą. Kiek žinau, pagaliau tyliosios ukrainietės nervai neišlaikė, sugriebus merginos daiktus išmetė viską į gatvę, o ją pačią apšventino šluotos kotu. Visa bėda buvo tai, kad ponas

Rudis išėjo sykiu, apsikrovė, kaip asilas, mylimosios daiktais ir abu nukeliavo senamiesčio link. Nebuvo mados Lietuvoje skirtis ir vėl vesti, nepavyko ir ponui Rudžiui, tai po pusmečio meilė baigėsi, ir mergelė išėjo savais keliais. Nors bandė taikytis žmogelis su žmona, bet ta nepratarė nė žodžio. Tada šis ramiai parėjo į vaistinė, kur dabar ir miegodavo, ir pasimaišė su kažkokių miltelių. Verkėme abi su dukra Alė per laidotuves. Atsimenu, lijo tą dieną ir žmonių nedaug pasirodė, ir man labai buvo gaila taip bereikalingai sugriauti gyvenimo, — bet nesmaugdavo ten žmonės vienas kito dėl pinigų, — o gal tik aš tokių nepažinojau.

Štai stovėjau dabar ir aš tyli ir vieniša, kaip kadaise Rudienė prieš miesto žiburius, o širdyje buvo baisiai neramu. Rytą balsuosime. Kodėl aš tokia nerami? Ką galvoja kiti? Ar visiems viskas aišku? Ar tokia teismų sistema yra teisinga, kur siauraciai, nekvalifikuoti žmonės štai susirinks daryti sprendimo gyvybės ir mirties klausimu? Juk tai turėtų nuspręsti teisėjas pagal įstatymus. Bet ne, čia ne namai, čia sistema kita, ir net teisėjas čia sprendžia ne pagal raide, o pagal savo socialinę galvosėną, čia už tą patį nusikaltimą iš vieno teisėjo gali gauti dešimt metų, o iš kito nieko. Niekaip negaliu neturti, kaip tai galima vadinti teisybe, bet čia tokia tvarka, ir ji jiems, atrodo, patinka. Tik nelabai gerai, kad dabar teisėjų reikia būti man pačiai, ir dar pilnai visokių abejonų.

Kodėl aš taip jaudinuosi, ar dar ne taip seniai nesakiau, kad tokį žmogų, kaip Karli, reikia pakabinti aukštyn kojom aikštėje žmonėms pagąsdinti?

Atsisėdau tamsoje ant lovos krašto ir pradėjau eiti mintimis atgal per visą bylą. Kąkur man kluvo, kažkuo buvau nepatenkinta, — bet kuo? Jaunasis gynėjas sakė: pradėkit nuo kito galo, jei ne Karlis, tai kas?

Gera, jei ne Karlis, tai kas? Kam liktų pinigai, krautuvė, žemė? Dukrai? Nepilnametė, vis vien negalės pasinaudoti. Ne, ta

atkrinta.

Kas naudosis pinigais, bent laikinai? Brolis, Paulius. Ne, ne, tik ne šitas ramus, sudribęs milžinas, nukarusiomis rankomis, tas musės neužmuštų. Betgi jis buvo piktas, nelaimingas. Ne, tik ne dėl pinigų, o kerštui priežasties prieš seserį tikrai nebuvo. Jei jau iš viso, tai gal būtų šovęs Karli, ne seserį, tai neturi jokios prasmės.

Mintis sustojo ant Matildos, ir pajutau, kad manyje sukilo piktumas. Tai ji mane siutino, ta ašaromis apsipliusi gražuolė. „O aš juo taip tikėjau!“ Vargšėlė! Dabar suvaldžiau save, nes pačiai buvo aišku, kad pykau ant jos už šeimos sugriovimą, ne — dviejų šeimų sugriovimą, per didelį grožį ir per lengvą žvilgsnį į gyvenimą ir pareigą, bet naudos iš šitos mirties ji negalėjo turėti, nes viskas vystėsi ir taip jos naudai, Karlio meilė, skyrybos. Ir ji per glėžnutę, kad fiziniai pajėgtų kovoti.

Vėl beliko Karlis. Paėmiau miego vaistų ir užsitraukiau ant galvos antklodę.

Šį rytą pirmą sykį trupčiuką lyg ir atvėso. Vos išėjus į lauką, pagalvojau, kad vasara turbūt jau baigiasi. Mėgau karštą vasarą daugiau už visus kitus metų laikus, nors šioje vietovėje atšiauriu niekad nebūdavo, išskyrus vėjus prieš ateinantį rudėnį lietų. Tada jie nudraskydavo nuo didžiųjų medžių lapus, tik krūmai užsispyrusiai laikėsi per žiemą, net pasipuošdami kruvinai raudonomis uogomis. Svipldavo vėjas per nesandariai uždarytus langus, ir dažnai su šypsena prisimindavau dvigubus stiklus ten namie, masiškas koklines krosnis ir jaukiai jose spragantias malkas. Paskui vaikai vis pribėgdavome prie krosnies laiku nuo laiko rankų pasišildyti, o kai rytu reikdavo keltis, krosnis jau būdavo visiškai atšalus. Ar ir dabar ten kūrenamos senos, koklinės krosnys, ar visa tai likę tik senų žmonių prisiminimuose?

Džiaugiasi, kad kelias į teismo rūmus (Nukelta į 4 psl.)

Be jokios abejonės

(Atkelta iš 3 psl.)

buvo ilgas, bendrakeleiviai nekalbūs, nors neatrodė susirūpinę. Priekyje du vyrai diskutavo gerų stovyklaviečių trūkumą, blogą geriamojo vandens skonį, kažkur moterėlė gyrėsi šiais metais pagaliau buvusi Havajuose. Niekam, atrodo, byla negulėjo ant širdies. Tai bent teismai!

Pagaliau atsiradome savo kambaryje galutinai pasitarimams, kur kiekvieno iš mūsų ir balsas, ir nuomonė turėjo būti atidžiai išklausyta. Išsirinkome vyriausiu energingą, pasitikėjimą keliantį vyresnio amžiaus pilietį ir valandėlę visi tylėjome, bet neilgai, nes žmonės, atrodo, visi nori būti pastebėti. Diskusijas pradėjo numeris pirmas, jauna moteriškė, pareikšdama neturinti jokių abejonių dėl Karlio kaltės, tokią pat nuomonę turėjo ir antrasis, storas, plikas ponas. Ką gi, atėjo mano eilė atverti burną, ką nelabai mėgau daryti amerikiečių grupėse, nes jie dažnai dėdavo manęs nesuprantą, dar net neišgirde sakinio galo.

— Aš turiu abejonių.
Suziuro į mane daugybė akių, išsižiojo visi iš karto, bet vyresnysis ramiai pakėlė ranką.

— Tam čia ir esame, kad viską išsiaiškintume. Malonėkit išdėstyti savo nuomonę.

— Nesu pratusi viešai daug kalbėti, bet byloje daug kas manęs neįtikino, nors beveik nežinau kodėl. Galbūt jūs sugebėsite man išaiškinti, nes šitose pareigose esu pirmą kartą.

Žvilgsniai sušvelnėjo, veiduose atsirado geraširdiškumas. Vargšė svetimtautė, aišku.

— Todėl gal geriau eikite toliau prie numerio katvinto, o mane palikite galui, — paprašiau.

Pasitūlimas visiems patiko ir dėmesys nukrypo į kitus kolegas. Kurį laiką reikalai klostėsi patenkinamai, nors dabar visiems rūpėjo ilgiau ir išsamiau pakalbėti. Prietai prie numerio septinto — ne veltui septyni laikomasi magišku skaičiumi, nes čia reikalas vėl įstrigo.

— Karlis nekalta, — ramiai pareiškė žilas mažo ūgio ponas. — Aš uždaryčiau tą jo gražuolę.

Visuotinis nustebimas pasireiškė nepatenkintu murmesiu, bet aš tiesiog įstrigau į senuko veidą.

— Kodėl?
— Karlis yra auka. Jautrūs žmonės, valdomi tik emocijų, paprastai nebūna žmogžudžiai, bent iš anksto nebūna apsigalvoję ir atsisėję pirštinais. Visas reikalas per gerai suorkestruotas. Ne, čia turi būti kitas atsakymas.

— Koks, koks? — pasigirdo iš visų pusių. Ką gi, čia nuomonė buvo dėstoma be svetimtautiško akcento.

— Ne mūsų pareiga būti detektyvais, — ramiai kalbėjo žilaplaukis. Mums reikia nuspręsti, ar dėl kaltinamojo kaltės nėra abejonių. Aš tokių turiu, iš tiesų, aš esu įsitikinęs visai priešingai.

— Jau idomu, jau idomu, — atsiduro šiaip gana nesuinteresuotai stūmęs laiką jaunas vyrukas. — Jūs būtinai pasakykite mums savo abejones.

Dievuliau, — pagalvojau, — aš nebesu viena. Kaip kitaip buvo reaguota į šio asmens nuomonę, negu mano, svetimtautės moterėlės. Aš gi iš tikrųjų maniau, kad visų balsai vienodi. O gal mano nuomonėje buvo jautriama ta panika, kurią jaučiau šiai teismų sistemai? Jie vis dėlto nežinojo, kad buvau užaugusi teisininkų aplinkoje, prisiklausiusi šios srities kalbų nuo pačios vaikystės. Vienas dėdė buvo teisėjas, kitas teisės profesorius, o ir pirmoji mielė, vėliau karo nušauta ir nebūtį, ruošėsi teisės doktoratui. Bet mums visiems rūpėjo teisybė, ne advokatų žaidimai. Namuose būdavo diskutuojamos garsesnės bylos, o čia, tremtyje, jau visai senas dėdė vis su karteliu kalbėdavo apie teisybę užrištoms akims, įdiegdamas ir man panieką kitokiai teisės sampratai.

Atvežė kavą ir grupė padarė pertrauką. Dabar kalbos buvo jau daug gyvesnės, atsirado ir mosikavimai rankomis. Praeidamas su puodeliu žilaplaukis spustelėjo man ranką.

— Laikykites.
— Ačiū.

Likusieji dar vis buvo kitos nuomonės, nors ir ne taip energingai. Pirmasis balsavimas tad stovėjo du prieš dešimtį. Negerai, — pasakė pirmininkaujantis. — Tokiu būdu ilgai iš čia neišeisime, duokite argumentus.

Vėl buvo mano eilė.

— Aš ne psichologė, bet manęs neįtikina Matildos persilaizymas, nors, aišku, jis yra įmanomas. Tokia gerutė, gerutė. Kodėl anksčiau negalvojo apie savo mylimojo charakterį, juk žinojo, kad mėgsta muštis.

— Pinigai, — atsiliepė žilasis, — atsirado pavojus, kad Karlj gali gauti beveik pliką. Tokį ir namie turėjo.

— Sutinku, — atsiliepė kitas, — bet tai neįrodo, kad Karlis nekalta, tik paaiškina Matildos grįžimą prie vyro.

— Vėl teisybė, bet ir man ta moteris nepatinka, — pridėjo viena iš moterų.

— Čia ne grožio konkursas.

— O, ten ji neturėtų didelių sunkumų, — nusijuokė jaunuolis ir tuoj susigėdo. — Atsiprašau, tai ne į temą.

Kambarys dabar jau užte užė. Kiekvienas norėjo kaimynui įrodyti savo tezę, atskleisti savo sugebėjimus. Antrasis balsavimas sustojo šeši prieš šeši, laikas sparčiai bėgo besiginčijant. Teko pranesti teisėjui, kad grupė tebėra beviltiškai pasidalinusi, ir iš Jo Malonybės kambario atėjo prašymas dar kartą perdiskutuoti reikalą ir, jei reikia, pasiklausyti bylos užrašo juostoje.

Tą padarėme kitą rytą. Nors tegrėdėjome žodžius, akys stovėjo perkreiptas Karlio veidas (netiesa, tai netiesa), elegantiškas Matildos rūbas (o aš juo taip pasitikėjau), bejausmė Pauliaus išraiška, suglūmus laikysena ir bejėgiai nudirbę rankos (taip, žinojau). Kuris iš jų melavo?

— Vakar naktį blogai miegojau ir bandžiau viską analizuoti, būti detektyvu, nors tai ir nėra mūsų paskirtis, — kalbėjo numeris dešimtas, vidutinio amžiaus gerai apsirengus moteriškė, rodos, pradžioje pasisakiusi esanti mokytoja. Mane vargina ne tai, ką kaltinamasis ir liudininkai pasakė, bet tai, apie ką niekas gal net nepagalvojome — vietovė, kurioje nelaimingoji buvo atrasta. Ją policijai nurodė Matilda. Niekas kitas, be Karlio, tos vietos nežinojo, todėl įtariamieji ir gali būti tik du: Karlis arba Matilda su vyru.

— Su vyru?

Kambarį užviešpatavo staigi tylą. Su vyru... Išgastis sustojo man širdyje kaip įstrigęs akmuo. O jeigu, jeigu tai būtų tiesa? Staiga tylą pratrūko sugestijomis: jeigu gudrioji Matilda čia pramatė progą pasiglemžti sau krautuvę ir atsikratyti abiem konkurentais? Štai ji kelia tokią sąlygą savo nelaimingam vyru, arba — arba: ji įeivels neva į meilės istoriją su Karliu, kad ji visai sukompromituotų, niekad negalvojęs su juo likti, (juk tada reikia dalintis turtu!) Duktė! Ach, maza klūtis, jai dar toli iki pilnų metų, apie tai bus galima pagalvoti vėliau. Padarius Karlj žmogžudžiu, krautuvę kaip ir Pauliaus, ar ne? Ir gal tos Karlio išpažinties niekad nebuvo, — išsigandom visi, — gal pasivažinėjo meliliai, ir tuo baigėsi, o tada į policiją su tariamu prisipažinimu! Bet, Viešpatie, Paulius! Juk brolis — o visgi nebūtų istorijoje tai pirmas kartas, kai vyrui reikia rinktis tarp stipriavės žmonos ir isteriškos sesers, dramos rašė jau senovėje apie tokias pragaistingas aistras! Gal dėl to Pauliaus rankos taip bejėgiškai nuleipė? Ir dėmė sunkvežimyje gal vėliau padaryta, kai Karlis taisė televiziją?

— Nežinau, čia kaip televizijoje, staiga atsiranda visokios galimybės... — netikru balsu pradėjo storasis ponas. — Tiek daug neaiškumų ten, kur tik ką viskas buvo aišku.

— Vargino ir mane toks Matildos su vyru gražus sugyvenimas, čia reiktų asilo, ne vyro, — atsiliepė kitas, matyt, dar niekada neturėjęs rimtų problemų.

— Jeigu tai buvo planas, tai nepaprastai gerai parengtas. Pinigas daug padaro. Žodžiu, teisybės gal niekad nesužinosime, bet, kaip mūsų įstatymai sako, geriau išteisinti dešimtį kaltų, negu nuteisti vieną nekalta, — užbaigė žilaplaukis. — Laikui bėgant, vis vien viskas pasiauks.

— Tai gal esame pasirengę balsavimui? Ar dar yra kokių abejonių, kurias turėtume apkalbėti? — klustelėjo stodamasis pirmininkas.

Visiems tylint, buvo vėl išdalinti lapeliai, ir žmogelis, juos suskaitęs, ilgai tylėjo.

— Grįžkime į teismo salę, — pagaliau pasakė tyliai ir atsistojau.

Sustojom savo vietose, ir aš giedriu žvilgsniu permečiau visus dalyvius. Širdyje buvo kažkaip langva ir šviesu. Ką aš sakiau seniau apie teismo sistemą, kurioje dvylika kvailių turi raktą į kito žmogaus gyvenimą ir mirtį? Jog reikia pabaigti teisės studijas, kad pažintum teisybę? Jeigu jau kaltinamasis atsirado šioje kėdėje, tai jis būtinai ir kalta? O gal todėl Teisybės statulą ir vaizduojam užrištomis akimis, kad nėra jau taip lengva atpažinti tiesą?

— Priekį išėjo mūsų atstovas.

— Ar prisiekusiųjų komisija priėjo išvados? — paklausė teisėjas.

— Taip, Jūsų Malonybe. Prisiekusieji randa poną Karlj nekalta.

Poezijos dienos Chicagoje

(Atkelta iš 3 psl.)

eilėraštis "Paskutinis pasmekto myriop žodis". "Vaidilos Valiūno" posmuose išaugo ir gabalas apie Sibiro tremtinius, pažymint baimės kultą, kai atėjūnų dievai buvo: melas, kerštas, prievarta, žudymai, — kurie niekino meilę ir kur visi apimti baimės. Tai politinis eilėraštis apie okupanto baimės karalių.

Poeto pakviestas, L. Gogelis papasakojo apie kalinių — tremtinių sukilimą už geležinės uždaros. 1957 m. Mordovijos lageryje atsirado ranka perrašyti Brazdžionio eilėraščiai, kurie kaliniams buvo didelis sustiprinimas.

Atsirado ir kitas liudininkas — P. Vaičekauskas, kuris papasakojo, kad Brazdžionio vardas buvo žinomas Vorkutoje. Kalėjime buvo Vasario 16 minėjimas, kuriame buvo deklamuojami Brazdžionio eilėraščiai: "Šaukiu aš tautą" ir kiti. Kalinių choras dainavo "Neregio eilę".

Ir dabar Lietuvoje Brazdžionio poezija yra gyva.

Pabaigoje Brazdžionis pasiskaitė ir kiti iš savo vertimų — Longfellow eilėraštį apie iššautą strėlę ir paleistą dainą.

Dėkinga publika sustojusi ilgais plojimais palydėjo Brazdžionio poezijos recitalą.

Cikagiečiai rašytojai su svečiais nuo Pacifiko Poezijos dienos Chicagoje. Sėdi iš kairės į dešinę: Alė Rūta, Bernardas Brazdžionis, Julija Svabaitė-Gylienė, Algirdas Titus Antanaitis. Stovi iš kairės į dešinę: Kazys Bradūnas, Česlovas Grincevičius ir Adolfas Markelis.

Nuotr. Z. Degužio

Bradūnas dėkojo šių poezijos dienų talkininkams: dail. J. Kelečiui už nupiešimą recitalio puošmenos su Brazdžionio eilėraščiu, dail. A. Aleksai už Poezijos dienų plakatą, Petručiui už reklamą Margučio transliacijose, dėkojo Jaunimo centro moterų klubui — organizatorėms ir vaišintojoms, dėkojo sol. E. Blandytei ir Polikajčiams už vertingą vokalinį ir instrumentinį įnašą.

Šių metų poezijos dienos Chicagoje susilaukė ypatingo susidomėjimo ir pasisekimo. "Aušros" gimnazijos suvažiavimas ne tik nenuvėgė Poezijos dienų dalyvių, bet net atvedė naujų iš tolimesnių miestų.

Per šias Poezijos dienas, ša-

lia Maironio, išryškėjo ir suaktyvininkas Bernardas Brazdžionis, sušvitęs aukštu poeto talentu ir neapalentišku pasakotoju.

Sušvitėjo ir poeto Kazio Bradūno sugebėjimai, kaip išradingo Poezijos dienų organizatoriaus, taip ir sumanus programos sudarytojo bei publiką pagauančio pravedėjo. Bradūnas rudenį ruošiasi nuo redaktoriaus kasdieninių darbų pasitraukti pensijon, bet jis ir toliau turėtų pasilikti Poezijos dienų siela Chicagoje.

Moterų klubo pirm. S. Endrijonienė dar išreiškė padėką K. Bradūnui už visos programos suorganizavimą ir reikšė vilčių, kad kitais metais sulauksime Chicagoje jau 10-tos poezijos šventės.

NAUJI LEIDINIAI

• Antanas Gustaitis, KO LIUDI, PUTINĖLI? Eleginės satyros. Bostonas, 1982 m. Aplankas Romo Viešulo. Išleido Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas, 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Tiražas 700 egz. Knyga kietais viršeliais, 96 psl., kaina — 7 dol., su persiuntimu — 7 dol. 95 centai, Illinoisas gyventojai prideda dar 42 centus valstijos mokesčių. Rinkinyje gaunamas ir „Drauge“.

Liūdna būtų mūsų šienykštės literatūros puslapiuose be Antano Gustaitio. Taipgi būtų pernelyg rūškanas visas mūsų išeivijos brudėjimo veidas be Antano Gustaitio tapybinių gabumų, satyrinius posmus parodant jį iš linksmosios pusės. Savo personažų asmeniškuosius bruožus jis moka meistriškai sujungti su politinėmis, visuomeninėmis ir kultūrinėmis aktualijomis taip, kad jokių komentarų jau nereikia — skaitytojas tuoj pat ima šypsotis ir kretėti juoku.

Čia minima pastaroji Antano Gustaitio puikiai panaudotų poetinių įvaizdžių knyga savo satyros smagialius, net labiau už ankstesnias, taiko kaip tik į „placius ir kilnius“ temų kaktas. Mažiau posmuose to labiau asmeniškio „sopolio“, o daugiau to „visuomeninio budrumo“. Ilgiau niešiant, štai kad ir pats pirmasis eilėraštis „Tolstant nuo tėvynės“:

Palangės kryžius viršta svirtim,
O svirtis — Jošua medžiu,
Dar iš Niujorko uosto girdim
Gruzdiuos giedojimą gaidžių,
O štai ties nuosava vila —
Jau absoliutinė tyla.

Ir nors iš sielvarto kvatoki
Ar uždainuoki: „Happy Day!“ —
Prieš tave net vaikai kitoki,
Kurios ant krosnies pagimdei,
Kitoki ateitį nešis
Keliu su elgetos krepšiais.

Žmona, rods buvusi kaip visos,
Dabar — undinė baseine,
Artojo nosis, žemę knisus,
Pražydo įmerkta uynė,
Kai bėrio prarasto dairais —
Kieme sužvingauja Rolls-Royce...

Ir net stebies, kur viskas dingio,
Kuo ten gėrėjais, dalinai:
Nei milo rėbų nemandingo,

Antanas Gustaitis

Tarbos su litų pelenais,
O po pavėsiu skrybėlės —
Net nė gimtosios utelės...

Ir taip net 73 eilėraščiai, vienas už kitą saldesni, vienas už kitą kandesni, keliantys juoką tiesiog pro ašaras.

• Petras Melnikas, GELIŲ GENERACIJA. Romanas. Išleido „Ateitis“, 17689 Goldwin Dr., Southfield, MI 48075. Literatūros serija, Nr. 24. Aplanką piešė Kristina Montvidas-Kutkus. Spaudė „Draugo“ spaustuve. Knyga 230 psl., kaina 8 dol., su persiuntimu 8 dol. 95 centai, Illinoisas gyventojai dar prideda 48 centus valstijos mokesčių, gaunama „Drauge“.

Romanas vaizduoja išskirtinį šio krašto netolimos praeities fenomeną: jaunimą tarp 1960-1970 metų. Kaip žinoma, tai buvo savotiškai idealistiškai ir hipiškai nusiteikto jaunimo dešimmetis. Tai universitetinių riaušių ir įvairiausių išeikvojimų metai. Gėlės tada ir buvo anapui nusiteikto jaunimo kone emblema ir simbolis. Todėl ir romano pavadinimas „Gelių generacija“. Visa tai ir ano meto akademiniams lietuvių jaunimui nebuvo per daug svetima, kai kam net buvo taipgi savotiškai patrauklu. Tokių gelių generacijos jaunimą ir vaizduoja Petras Melnikas naujame savo romane. Universitetinėje aplinkoje nebloginai sumegzta intriga ir spalvingi personažai skaitytoją pagauna. Personažų galerijoje netrūksta ir mūsų šio jaunimo,

Antanas Gustaitis

Lietuvių liaudies daina Havajuose

Honolulu miesto globojamas „Honolulu Hale“ patalpose š.m. balandžio 15 d. įvyko tarptautinis liaudies dainų ir liaudies šokių festivalis. Jo programą atliko p. Adelheid Armhold Domsaitienė studentai. Po vieną ar kelias liaudies dainas buvo sudainuota šių tautų: prancūzų, slovų, vokiečių, norvegų, švedų, skotų, airių, rumunų, austrų, japonų, bulgarų, italų, ispanų, rusų ir lietuvių. Festivalyje nuskambėjo žinomoji mūsų liaudies daina „Linelius roviau“. Idomu, kad lietuviškąją dainą atliko pati mokytoja p. Adelheid Armhold Domsaitienė-Zvirnienė.

• **TECHNIKOS ŽODIS, 1982 m. sausis - kovas, Nr. 1.** PLIAS ir ALIAS organas. Leidžia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Chicago skyriaus Techninės spaudos sekcija. Išėina kas trys mėnesiai. Vyr. redaktorius — Viktoras Jautokas, 5859 So. Whipple St., Chicago, IL 60629, tel. (312) 778-0699. Administracija — Antanas Brazdžionas, 7980 W. 127 St., Palos Park, IL 60464, Tel. (312) 448-4652. Prenumerata 6 U.S. dol. metams, studentams 2 U.S. dol. metams.

Numeryje Algirdas Didžiulis rašo apie moderniuosius dizelio variklius, Jurgis Gimbutas informuoja apie Australijos lietuvių Petro Rimgaudo Kabašios bakau lauro tezę „Lietuvių liaudies architektūra“. Aprašomas XIV PLIAS ALIAS suvažiavimas 1981, lapkr. 26 - 27 Chicagoje ryšium su Ketvirtuoju mokslo ir kūrybos simpoziumu ir spausdinami simpoziume padaryti pranešimai: Stasio Bačkaičio „Automobilių nelaimių traumos skalės sudarymas ir statistinių duomenų surinkimo metodika“, Z. L. Budriko „Erdvės fizinės savybės“, Martyno Buntino „Sekų erdvės“, Eug. Čuplinsko „Pasivaus saulės šildymo potencialas Kanadoje“.

Konstantino K. Klorio „Tikimybinių metodų skaičių teorijoje: pagrindiniai įnašai Lietuvos mokykloje“, bei Jurgio Zalkausko „Australijos architektūra“.

• **MEDICINA, 1982 m., Nr. 1 (59).** Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas. Leidžiamas du kartus per metus. Vyr. redaktorius — Vaclovas Saulys, M.D., 2639 W. 86th St., Chicago, Ill. 60652, tel. (312) 776-7337. Administracija: Birutė Skrinienė, 33441 Lake Shore Blvd., Eastlake, Ohio 44094, tel. (216) 951-7937. Prenumerata 10 dol. metams.

Mokslinius pranešimus spausdina daktarai Arvydas Vanagūnas, Leonas Bekeris, Rasa Šilėnaitė, Kazys G. Ambrozaitis, Tomas A. Kisielius ir Esam Z. Džani. Apie praeitais metais Brazilijoje mirusį „seniausią Lietuvos laisvės liudininką“, dr. Eliziejų Draugelį rašo dr. Kazys Pemkus. Informuojama apie mediciną okupuotoje Lietuvoje.

Aprašomas PLGS ir ALGS 1981 m. rugsejo 5 - 6 d. Chicagoje įvykęs 13-tas suvažiavimas su labai įdomiomis išvadomis iš vykusio svarstybų temom: kokie galimi ryšiai su okupuotos Lietuvos gydytojais bei jaunųjų medikų įsijungimas į PLG sąjungą. Atsispindi plati vietinių draugijų ir korporacijų veikla. Džiugina naujai medicinos mokslo baigusių jaunų lietuvių atvaizdai ir biografijos.

• **XXVI KANADOS LIETUVIŲ DIENOS, Toronto, 1981 m. spalio mėn. 9-12 d.** Redaktorius J.V. Danyš. Išleido KLB Toronto apylinkės Kultūros komisija. Viršelis — Aidos Vekterytė. Leidinys didesnio formato, 128 psl.

Turinys: Sveikinimai; Lithuanians in Canada and the Lithuanian Days; Dvidešimt šešiosios Lietuvių Dienos; Ansamblių ir chorai; Literatūros vakaras, Dainų paroda; KLB Krašto valdyba; KLB apylinkės; KLB statutai; Adresai; Sportas; Organizacinis komitetas; Leidėjo žodis; Sveikinimai; Orientacinis planas. Pušiai gausiai iliustruoti nuotraukomis.

• **PATIKSLINIMAS**

Praėjusio šeštadienio kultūriniam priede, rašytojų suvažiavimo apraše, įsivėlė paklaida: praleista Apolinaro Bagdono pavardė. Jis yra taipgi priimtas Lietuvių rašytojų draugija.